

نظام تربیتی نهج البلاغه برخاسته از آموزه‌های قرآن کریم است

عضو هیئت علمی دانشکده علوم حدیث گفت: از نهج البلاغه می‌توان یک مدل تربیتی استخراج کرد و ادعا کرد که اسلام خود دارای یک سبک و نظام تربیتی ویژه است؛ البته مدل تربیتی نهج البلاغه نیز برخاسته از قرآن است و امیرالمؤمنین علی(ع) سخنان خود را بر مبنای قرآن کریم ارائه می‌دهند.

عضو هیئت علمی دانشکده علوم حدیث گفت: از نهج البلاغه می‌توان یک مدل تربیتی استخراج کرد و ادعا کرد که اسلام خود دارای یک سبک و نظام تربیتی ویژه است؛ البته مدل تربیتی نهج البلاغه نیز برخاسته از قرآن است و امیرالمؤمنین علی(ع) سخنان خود را بر مبنای قرآن کریم ارائه می‌دهند.

مصطفی دلشاد تهرانی، نگارنده پژوهش برتر سال 1390 با عنوان «نهج البلاغه؛ دلالت دولت؛ آئین‌نامه حکومت و مدیریت در عهدنامه مالک اشتر» و نویسنده چهارده اثر تربیتی، دینی و حکومتی از منظر نهج البلاغه، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) به اصول تربیتی در نهج البلاغه اشاره کرد و گفت: بنده تاکنون توانسته‌ام برخی از این اصول را از دریای بیکران نهج البلاغه استخراج کنم و در کتاب‌های «ارباب امانت؛ اخلاق اداری در نهج البلاغه» و «مزرع مهر؛ موانع و مقتضیات تربیت در نهج البلاغه» و «مکتب مهر؛ اصول تربیت در نهج البلاغه» و «رعایت درایت؛ اخلاق مدیریتی در عهدنامه مالک اشتر» ارائه دهم که به حق باید اذعان کرد که دریای معارف نهج البلاغه را ساحلی نیست.

دلشاد تهرانی با بیان این‌که با استخراج مجموع مطالب نهج البلاغه در حوزه تربیت می‌توان به یک مدل تربیتی دست یافت، اظهار کرد: بنده بر این اساس تمام آموزه‌های تربیتی نهج البلاغه را استخراج و دسته‌بندی کرده‌ام و بر اساس مقدمات مباحث تربیتی یک مدل چهار بخشی را در کتاب‌هایم ارائه داده‌ام.

وی افزود: چهار بخش نظام تربیتی نهج البلاغه مبتنی بر این است که اگر بخواهیم وارد مقوله تربیت شویم و به شکل عملی آن را دنبال کنیم، اولین کار باید شناخت موانع و مقتضیات تربیت باشد، به این معنی که چه اموری در کار تربیت خلل وارد می‌کند، آن را سخت می‌کند و هزینه سنگینی را بر آن بار می‌کند و در مقابل چه اموری بستر تربیت را فراهم می‌کند، زمینه‌ساز آن است و در حقیقت پیشبرد تربیت را سهل می‌کند.

این محقق و پژوهشگر با بیان این‌که حلقه دوم شناسایی مبانی تربیت در آموزه‌های نهج البلاغه است، ادامه داد: اگر کسی مبانی تربیتی را به خوبی شناسایی نکند، نمی‌تواند کار تربیتی را آن‌طور که شایسته است، به انجام برساند. البته باید دقت کرد که مراد از مبانی نیز مباحث نظری زیرساختی در هر حوزه است؛ همچون انسان‌شناسی، شناخت اهداف تربیت، شناخت بستر تربیت، شناخت فطرت، عوامل مؤثر در تربیت که این موارد مبانی تربیت محسوب می‌شوند.

این مدرس حوزه و دانشگاه با تأکید بر این‌که حلقه سوم تربیتی در نهج البلاغه، اصول تربیت است، خاطرنشان کرد: اصول تربیت یعنی قواعد کلی عملی ثابت حاکم در هر حوزه، که از جمله مهم‌ترین اصول که بر این معنا دلالت می‌کند، می‌توان بر اصل اعتدال، اصل تدرج و تمکن، اصل تیسیر و تسهیل، اصل زهد، تعقل، تفکر و تدبیر، اصل کرامت و عزت نام برد که این موارد از جمله اصول حاکم بر تربیت به‌شمار می‌آیند.

دلشاد تهرانی افزود: حلقه چهارم روش‌های تربیتی اشاره شده در دیدگاه مولای متقیان(ع) است که مراد از روش‌ها، راه‌حل‌هایی است که به تناسب شرایط و اوضاع، افراد، مراتب و موقعیت‌ها، عرف و جامعه اتخاذ می‌شود و تابع اصول و مبانی است.

این محقق و پژوهشگر با بیان این‌که این روش‌ها متغیر است، اظهار کرد: ممکن است یک روش گاه به استفاده بیاید و گاه مورد استفاده قرار نگیرد و یا حتی یک روش در مورد شخص خاصی جواب بدهد و در مورد دیگری بازتاب عکس و مقابل آن را داشته باشد.

نگارنده اثر برگزیده چهارمین جشنواره «نهج البلاغه» و کتاب دین و پژوهش‌های برتر «نهج البلاغه» تصریح کرد: در هر صورت این روش‌ها باید تابع اصول و مبانی باشند. از جمله مهم‌ترین روش‌هایی که در نهج البلاغه دیده می‌شود می‌توان از روش الگویی، روش محبت، روش تذکر، روش عبرت و موعظه، روش توبه، روش ابتلا و امتحان، روش مراقبه و محاسبه و روش تشویق و تنبیه یاد کرد.

وی با تأکید بر این‌که ساختار مطالب تربیتی مبتنی بر این چهار حلقه است، عنوان کرد: از نهج البلاغه می‌توان یک مدل تربیتی

استخراج کرد و ادعا کرد که اسلام خود دارای يك سبك و نظام تربیتی ویژه خود است. البته مدل تربیتی نهج البلاغه نیز از قرآن برخاسته است و حضرت علی(ع) سخنان خود را بر مبنای قرآن کریم ارائه می‌دهند، به‌گونه‌ای که با استدلال منطقی می‌توان به وضوح به این مطلب اشاره کرد.

دلشاد تهرانی با تأکید بر این‌که این نظام تربیتی قابل انطباق بر نظام آموزشی نیز هست، تصریح کرد: اگر نظام آموزشی مبتنی بر همین مدل شود، می‌توان يك نظام منتج از آموزه‌های نهج البلاغه استخراج کرد. هنگامی‌که شخصی وارد نظام آموزشی می‌شود نیز ابتدا باید موانع را برطرف کند، زیرا نمی‌شود مانع در نظام آموزشی باشد و شخص در اصول تربیتی و آموزشی خود به نتیجه مطلوب برسد.

وی افزود: مانع سبب می‌شود که انسان تلاش حداکثری خود را داشته باشد، اما نتیجه اندك عاید او شود. این مطلب یکی از مشکلات ما در نظام آموزشی و تربیتی به‌شمار می‌آمده است که موانع را شناخته‌ایم و در همین راستا به کم کردن و از میان برداشتن موانع پرداخته‌ایم و فقط هزینه‌های مختلف را متقبل شده‌ایم. این مطلب در نهایت منجر به هزینه زیاد و بازده کم خواهد شد. اگر موانع به خوبی شناخته شود و به احسن وجه بر طرف شود با کمترین هزینه و نیرو می‌توان بیشترین بازده را داشت.